Projekt podstawy programowej dla szkoły branżowej I stopnia

GEOGRAFIA

Geografia w branżowej szkole I stopnia pełni funkcję praktycznego przedmiotu ogólnego, który pomaga uczniom zrozumieć podstawowe zależności między środowiskiem, człowiekiem, gospodarką i technologią. Głównym celem kształcenia jest rozwijanie umiejętności praktycznych potrzebnych do funkcjonowania na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy i świadomego podejmowania decyzji w codziennym życiu i pracy zawodowej. Przedmiot koncentruje się na rozwijaniu krytycznego myślenia i odporności na dezinformację, które pomagają w zrozumieniu współczesnych wyzwań, takich jak zmiana klimatu, migracje, wykorzystanie nowych technologii, pozyskiwanie energii i zasobów naturalnych. Treści geograficzne obejmują zagadnienia niezbędne do zrozumienia procesów środowiskowych, społecznych i gospodarczych. Są one osadzone w realiach życia ucznia i oparte na przykładach z najbliższego otoczenia.

Założenia dydaktyczne opierają się na koncepcji uczenia się geografii przez działanie: analizę wybranych przypadków, pracę na mapach i danych, zadania praktyczne oraz elementy projektu. Szczególne znaczenie ma rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów, współpracy oraz podejmowania autonomicznych decyzji w sytuacjach codziennych i zawodowych.

ZAKRES PODSTAWOWY

Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Korzystanie w życiu codziennym i zawodowym z różnych źródeł informacji oraz z narzędzi geograficznych systemów informacyjnych (GIS).
2. Rozumienie zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym oraz ich opisywanie z wykorzystaniem podstawowych terminów i pojęć geograficznych.

3. Rozumienie zależności w systemie przyroda – człowiek – gospodarka oraz wyjaśnianie ich wpływu na jakość życia i rozwój społeczno-ekonomiczny.
4. Dokonywanie świadomych i odpowiedzialnych wyborów dotyczących środowiska geograficznego w skali lokalnej i globalnej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

I. Geoinformacja w życiu codziennym i pracy zawodowej

Uczeń:

1) analizuje dane przestrzenne przedstawione na mapach analogowych i cyfrowych oraz wykorzystuje systemy nawigacji satelitarnej (GNSS) do lokalizacji obiektów i planowania tras logistycznych oraz podróży prywatnych;
2) wykorzystuje geograficzne systemy informacyjne (GIS) i geoportale do samodzielnego pozyskiwania wybranych informacji.

II. Warunki atmosferyczne, zasoby wodne i miks energetyczny w gospodarce

Uczeń:

1) wyjaśnia przyczyny i skutki zanieczyszczenia powietrza, projektuje działania ograniczające emisję zanieczyszczeń w swoim otoczeniu;
2) na przykładach analizuje konsekwencje zmiany klimatu dla społeczeństwa i gospodarki;
3) analizuje miks energetyczny Polski, wyjaśnia istotę procesów transformacji energetycznej oraz ocenia zalety i wady produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych;
4) analizuje przyrodnicze uwarunkowania występowania zasobów wodnych, charakteryzuje sposoby ich wykorzystania, wyjaśnia znaczenie oczyszczania ścieków dla ochrony zdrowia i środowiska przyrodniczego;

5) przedstawia przyczyny powodzi i susz w Polsce, wyjaśnia bezpośredni wpływ powodzi i susz na codzienne życie i funkcjonowanie zakładów pracy, ocenia wybrane działania przeciwpowodziowe i sposoby retencji wody.

III. Środowisko przyrodnicze, bezpieczeństwo żywnościowe i ochrona różnorodności biologicznej

Uczeń:

1) uzasadnia znaczenie różnorodności biologicznej dla stabilności środowiska i życia człowieka, proponuje działania wpływające na jej ochronę w skali lokalnej i globalnej;
2) rozróżnia podstawowe kopaliny, przedstawia zastosowanie kopalin w gospodarce;
3) wyjaśnia znaczenie jakości gleby w produkcji żywności, omawia przyczyny i skutki degradacji gleby oraz przedstawia sposoby jej ochrony;
4) analizuje czynniki wpływające na bezpieczeństwo żywnościowe w skali lokalnej i globalnej, wyjaśnia wpływ degradacji środowiska na produkcję żywności, omawia sposoby przeciwdziałania marnowaniu żywności w gospodarstwach domowych i zakładach gastronomicznych.

IV. Środowisko lokalne jako przestrzeń działalności gospodarczej

Uczeń:

1) na podstawie różnych źródeł informacji analizuje uwarunkowania środowiska geograficznego wybranej miejscowości w celu wskazania optymalnej lokalizacji planowanej inwestycji;
2) identyfikuje przyczyny i skutki problemów środowiskowych w regionie, wyjaśnia znaczenie błękitno-zielonej infrastruktury dla poprawy jakości życia i łagodzenia efektów ekstremalnych zjawisk pogodowych;
3) na przykładach ocenia rolę rekultywacji w przywracaniu funkcji środowiskowych i społeczno-gospodarczych zdegradowanym przestrzeniom oraz rolę rewitalizacji w poprawie warunków życia lokalnych społeczności.

V. Ludność, rynek pracy i nowoczesne technologie

Uczeń:

1) na podstawie piramid wieku i płci omawia strukturę demograficzną ludności Polski i wybranych państw Europy, wyjaśnia wpływ procesów starzenia się ludności na gospodarkę i społeczeństwo;
2) wyjaśnia przyczyny i kierunki współczesnych migracji ludności Polski, identyfikuje czynniki wpływające na wyludnianie wybranych obszarów w Polsce, omawia zasady funkcjonowania w społeczeństwie wielokulturowym;
3) ocenia wpływ automatyzacji, robotyzacji oraz wdrażania narzędzi sztucznej inteligencji na zmiany w gospodarce, ze szczególnym uwzględnieniem własnego rozwoju zawodowego;
4) wyjaśnia wpływ cyfryzacji na funkcjonowanie stacjonarnych punktów usługowych, zmiany w zachowaniach konsumentów i rynek pracy;
5) porównuje koszty utrzymania i zarobki w regionach Polski o różnym stopniu zamożności, wyjaśnia ich wpływ na ceny dóbr i usług oraz na prowadzenie działalności gospodarczej.

Wymagania szczegółowe dotyczące doświadczeń edukacyjnych

W ramach zajęć z geografii uczeń zdobywa doświadczenia edukacyjne, które przez swój praktyczny charakter wspierają wykorzystanie wiedzy przedmiotowej. Doświadczenia edukacyjne wzmacniają kompetencje fundamentalne i przekrojowe oraz rozwijają sprawczość ucznia.

Uczeń realizuje, indywidualnie lub w grupie, z pomocą nauczyciela, w każdym roku szkolnym nauki geografii, co najmniej jedno doświadczenie edukacyjne:

1. ocenia rolę człowieka w generowaniu śladu wodnego oraz proponuje rozwiązania mające na celu zminimalizowanie tego śladu, możliwe do wdrożenia we własnym otoczeniu;
2. na podstawie wybranego dokumentu planistycznego i źródeł danych przestrzennych analizuje fragment obszaru swojej gminy, formułuje wnioski dotyczące wpływu

zagospodarowania przestrzeni na życie mieszkańców, a wyniki przedstawia w wybranej formie;

3. analizuje pochodzenie wybranych produktów wykorzystywanych w pracy zawodowej, ocenia konsekwencje przerwania łańcucha dostaw i proponuje alternatywne sposoby zaopatrzenia;
4. prowadzi badania terenowe w najbliższym otoczeniu, omawia ich wyniki, uwzględniając zależności i wzajemne oddziaływania między elementami środowiska geograficznego;
5. projektuje działania na rzecz racjonalnego gospodarowania surowcami lub poprawy bezpieczeństwa energetycznego w regionie, ocenia ich zasadność na podstawie dostępnych informacji;
6. przygotowuje debatę dotyczącą szans i zagrożeń związanych z rozwojem nowoczesnych technologii oraz ich wpływem na lokalny rynek pracy i uczestniczy w niej.

Warunki i sposób realizacji

Współczesne kształcenie geograficzne w branżowej szkole I stopnia oparte jest na aktywnym procesie uczenia się. W branżowej szkole I stopnia geografia skupia się na rozwijaniu u uczniów zrozumienia podstawowych procesów zachodzących w otoczeniu, kształtowaniu umiejętności krytycznego myślenia oraz praktycznym wykorzystaniu wiedzy geograficznej. Realizowane zagadnienia odnoszą się do zjawisk zachodzących w najbliższym otoczeniu oraz aktualnych problemów społecznych, środowiskowych i zawodowych, a metody stosowane na zajęciach powinny włączać ucznia w proces kształcenia. Wymaga się analizowania różnego typu map i innych informacji źródłowych, przy czym ważne jest korzystanie ze źródeł aktualnych i zweryfikowanych. Należy wykorzystywać projekty edukacyjne oraz studia przypadków, szczególnie te wiążące wiedzę geograficzną z profilem kształcenia.

Dla efektywnego zrealizowania wymagań zawartych w podstawie programowej należy również w jak największym zakresie korzystać z narzędzi cyfrowych: geograficznych systemów informacyjnych (GIS), map interaktywnych, zdjęć satelitarnych oraz aplikacji mobilnych. Konieczne jest więc zapewnienie uczniom dostępu do internetu oraz urządzeń,

danych i oprogramowania, które umożliwiają im systematyczne korzystanie na zajęciach z tych zasobów.

Rozwojowi kompetencji przekrojowych i sprawczości sprzyja realizacja doświadczeń edukacyjnych. W każdym roku szkolnym realizuje się co najmniej jedno doświadczenie edukacyjne, wybrane spośród wskazanych w podstawie programowej. Podstawa programowa nie narzuca określonej kolejności realizacji poszczególnych wymagań szczegółowych, jednak realizację należy rozpocząć od działu I „Geoinformacja w życiu codziennym i pracy zawodowej”, który ma charakter przekrojowy.